

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของทหารในการแทรกแซงการเมือง และสัมภาษณ์อดีตทหารและทหารที่เคยผ่านเหตุการณ์รัฐประหารในช่วง ปี พ.ศ. 2509 – 2549 จำนวน 10 ท่าน ซึ่งปฏิบัติงานสังกัดกรมรบพิเศษ ได้แก่ กรมรบพิเศษที่ 1 จ.ลพบุรี กรมรบพิเศษที่ 3 จ.ลพบุรี กรมรบพิเศษที่ 4 จ.พิษณุโลก กรมรบพิเศษที่ 5 จ.เชียงใหม่ และค่ายฝึกรบพิเศษประจวบ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 มีวัตถุประสงค์การศึกษา 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 2) เพื่อศึกษาบทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 และ 3) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการรัฐประหารต่อการพัฒนาการทางการเมืองไทย จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

1) ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์นายทหาร และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อคิดเห็นที่หลากหลาย ผู้ศึกษาจึงสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ออกเป็นปัจจัยภายในของระบบของทหารเอง และปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้

ปัจจัยภายในของระบบทหาร ที่ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของระบบทหาร ที่มีการบังคับบัญชาแบบรวม มีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด ความรู้สึกในความเป็นอาชีพของทหาร สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวนี้เกิดจากคุณลักษณะของระบบการศึกษาอบรมของสถาบันทหาร ในด้านการใช้อาวุธ ยุทธวิธีในการรบ และยุทธศาสตร์จากโรงเรียนต่างๆ เอกลักษณะของทหาร ที่มีการปกครองตามสายการบังคับบัญชาอย่างแน่นแฟ้น มีการเคารพเชื่อฟังกันตามลำดับชั้น และการนับถืออาวุโส อุดมการณ์ทางการเมืองของทหาร โดยทั่วไป อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารจะมีความรู้สึกชาตินิยม และความรู้สึกในเรื่องเอกลักษณ์ของชาติ

สูง ความพยายามของผู้นำทางการเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในกองทัพ ผลประโยชน์ของทหารถูกกระทบกระเทือน และความขัดแย้งทางอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างผู้นำทหาร

ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการรัฐประหาร ได้แก่ ความชอบธรรมของรัฐบาลพลเรือน ประสิทธิภาพของการบริหารงาน ความล้มเหลวของการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม การขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคม เข้าสู่ภาวะทันสมัย สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกกระทบกระเทือน

2) บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเชิงเอกสาร จากบทความ หนังสือ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น และข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของอดีตทหารและทหารที่ปฏิบัติงานสังกัดหน่วยรบพิเศษ และเคยมีประสบการณ์การรัฐประหารในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 ผลการดำเนินการศึกษา ค้นคว้า และผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

บทบาทของทหารในรัฐประหาร วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

การทำรัฐประหารครั้งนี้ ทหารมีบทบาทชัดเจนในการทำรัฐประหาร เนื่องด้วยหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ทำรัฐประหาร คือ จอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการบริหารจัดการกองทัพในขณะนั้น โดยจอมพลถนอม กิตติขจร สั่งเคลื่อนกำลังทหารพร้อมอาวุธออกมารักษาการณ์ตามสี่แยก แล้วประกาศตัวเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ อ้างสถานการณ์ภายในและภายนอกเป็นข้ออ้างไม่ไว้ใจ สั่งยุบสภานิติบัญญัติ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ จัดตั้งสภาบริหารแห่งชาติ ขึ้น โดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นประธานสภา และประกอบด้วยผู้บัญชาการ 4 ฝ่าย คือ ได้แก่ พลเอก ประภาส จารุเสถียร เป็นผู้บัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง นายพจน์ สารสิน เป็นผู้บัญชาการฝ่ายเศรษฐกิจและการคลัง พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ เป็นผู้บัญชาการฝ่ายเกษตรและคมนาคม พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิวงศ์ เป็นผู้บัญชาการฝ่ายการศึกษาและสาธารณสุข ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ชุดสภาบริหารแห่งชาติ ที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารประเทศในช่วงนั้น ส่วนใหญ่ล้วนมาจากฝ่ายทหารแทบทั้งสิ้น ดังนั้นการบริหารประเทศในยุคนี้ถูกมองว่าใช้อำนาจเผด็จการมากเกินไป สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มนิสิต นักศึกษา ประชาชนขึ้นทั่วไป และก่อให้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านการกระทำของรัฐบาลเผด็จการ ได้รวมกลุ่มชุมนุมกัน ณ ลานโพธิ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 10 ตุลาคม 2516 ทั้งนี้การชุมนุมที่ลานโพธิ์ มีเป้าหมายการอภิปรายเพื่อโจมตีผู้ครองอำนาจที่เป็นกลุ่มนายทหารชั้นสูงของกองทัพ โดยผู้เป็นเป้าหมายของการโจมตีในครั้งนี้คือ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพ.อ.ณรงค์ กิตติขจร แต่รัฐบาลกลับมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวเหล่านี้ เป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ ขณะเดียวกันทางจอมพล

ถนอม กิตติขจร ได้จัดตั้งกองอำนาจการปราบปรามคอมมิวนิสต์ขึ้น เพื่อเตรียมการในการควบคุมและสลายการชุมนุมของกลุ่มดังกล่าว ภายหลังการดำเนินการสลายการชุมนุมส่งผลให้มีประชาชนนิสิตนักศึกษาเสียชีวิตนับร้อย ส่งผลให้พระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริทางวิทยุและโทรทัศน์ เรียกเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “วันมหาวิปโยค” ทรงขอร้องให้ทุกฝ่ายยุติการต่อสู้ ใช้สติยับยั้ง เพื่อให้ประเทศชาติกลับคืนมาปกติ ส่งผลให้จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ได้ประกาศลาออกจากทุกตำแหน่ง ทุกหน้าที่ และเดินทางออกนอกประเทศ และนับได้ว่าเป็นการสิ้นสุดระบอบเผด็จการชุดการบริหารประเทศของ จอมพลถนอม กิตติขจร

บทบาทของทหารในรัฐประหาร วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 กล่าวได้ว่า มีความชัดเจนมากของการใช้อำนาจของกองทัพ เนื่องด้วย คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ผู้ซึ่งเข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เพียงวันเดียว และยังสร้างความแปลกใจให้ประชาชนทั่วไป เพราะ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่เป็นทหารเรือ อีกทั้งยังเป็นนายทหารนอกราชการที่เกษียณไปแล้ว ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด

เมื่อการบริหารประเทศในยุค ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้มีการเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศแบบกลับลำ จากการเผชิญหน้ากับประเทศคอมมิวนิสต์อย่างศัตรู มาคบหาสมาคมกันฉันมิตร ยิ่งไปกว่านั้นยังให้ทหารอเมริกันที่เข้ามาตั้งฐานทัพในไทยออกไปจากประเทศ เหลือไว้แต่ที่ปรึกษาทางการทหารเท่านั้น ส่งผลให้กลุ่มทหารไม่พอใจในนโยบายดังกล่าว และมีการรวมตัวกันตั้งขบวนการต่อต้านขึ้นมา และใช้วิธีรุนแรงที่เรียกว่า “ขวาพิฆาตซ้าย” ซึ่งขบวนการฝ่ายขวาที่เป็นกลุ่มนายทหารที่มีบทบาทเด่นอยู่ในตอนนั้น เช่น กลุ่มนวพล เกิดขึ้นในปี 2517 เป็นหน่วยสงครามจิตวิทยาของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจาก กอ.ปค. หรือกองอำนาจการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งก่อตั้งโดยจอมพลประภาส จารุเสถียร กลุ่มกระหังแดง เป็นอีกหน่วยหนึ่งของ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร(กอ.รมน) สมาชิกเป็นนักเรียนอาชีวะที่จบแล้วและยังไม่จบ ได้รับการฝึกอาวุธจาก กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้รับเบี้ยเลี้ยงจากเงินราชการลับ พกปืนและพกระเบิดอย่างเปิดเผย ทั้งยังใช้รถของตำรวจในการปฏิบัติการอีกด้วย และผู้มีบทบาทสำคัญของกลุ่มกระหังแดง คือ พลตรี สูดสาย หัสดิน กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เบื้องต้น คือ ติดตามและรวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์รายงานให้รัฐบาล สมาชิกที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ พันตำรวจเอก เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน ชมรมวิทยุเสรี เป็นกลุ่มของสถานีวิทยุทหาร ที่รวมตัวกันในปี 2519 มี พันโท อุทาร์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เป็นหัวหน้าสถานีวิทยุยานเกราะเป็นแกนหลัก ชมรมวิทยุเสรีมีบทบาทอย่างสำคัญในการปลุกกระดมให้ต่อต้านขบวนการนักศึกษาและโจมตี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การรวมกลุ่มดังกล่าวทั้ง 4 กลุ่มนั้น ล้วนแต่มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง และกลุ่มดังกล่าวได้แสดงจุดยืนที่เด่นชัดคือ ขอแสดงความสนับสนุนต่อ คณะปฏิรูปฯ ที่นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ในการยึดอำนาจปกครองประเทศ

ต่อมาภายหลังการบริหารประเทศของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ประสบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง รัฐมนตรีบางคน มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ แสดงการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและมุ่งร้ายต่อราชบัลลังก์อย่างรุนแรง จนในที่สุด ส่งผลให้ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ประกาศลาออกจากตำแหน่ง และกราบบังคมทูลให้แต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินต่อไป และส่งผลให้การรวมกลุ่มต่าง ๆ ที่มีทหาร คอยให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น กลุ่มนวพล กลุ่มกระหังแดง กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และชมรมวิทยุเสรี เป็นต้น ออกมาประกาศสลายตัวพร้อมกับคณะกรรมการต่างๆ ที่คณะกรรมการปฏิรูปแต่งตั้งขึ้นมา และขอยุติบทบาททางการเมืองลงด้วย

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

แม้ว่าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และกลุ่มสนับสนุนต่างๆ ที่มาจากฝ่ายทหาร จะสลายตัวเมื่อแต่งตั้งรัฐบาลพลเรือน นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นแล้ว แต่ยังเกาะกลุ่มกันเป็นสภาพปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร อยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อำนาจบทบาทของกลุ่มนายทหารคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมิได้ลดอำนาจ เพียงแต่ทหารยังคงมีบทบาทและอำนาจอยู่เบื้องหลัง คอยสั่งการ และควบคุมการทำงานของรัฐบาลอยู่ เมื่อรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร บริหารประเทศโดยไม่สนองตอบความต้องการของทหาร ส่งผลให้ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ อดีตหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมรัฐบาลอยู่เบื้องหลัง มาโดยตลอด ออกมาดำเนินการรัฐประหารอีกครั้ง ในวันที่ 20 ตุลาคม 2520 โดยสั่งการให้ทหาร กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ (ร.1 พัน 3 ร.อ.) เข้ามายึดทำเนียบรัฐบาลไว้ การยึดอำนาจของคณะปฏิวัติในครั้งนี้ ถูกมองว่าเป็นการปฏิวัติเงียบ ไม่เอิกเกริก และเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปคาดหมายกันอยู่แล้วว่าจะต้องมีการปฏิวัติโดยกลุ่มนายทหารอีกครั้ง โดยบทบาทของทหารในยุคนี้ ยังคงมีบทบาทที่ชัดเจนทางการเมือง เนื่องด้วยพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิวัติ ยังใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจอันชอบธรรมในทางการเมืองให้กับตนเอง ประกอบกับดำรงตำแหน่งเป็น ประธานสภานโยบายแห่งชาติ ที่มีอำนาจในการควบคุมรัฐบาล กำหนดนโยบายให้รัฐบาลปฏิบัติตาม ตลอดจนการปลดนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้ โดยไม่ต้องออกแรงยึด ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบเผด็จการทหารอย่างสมบูรณ์

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คือ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิลภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก และพลตำรวจเอก สุวัจน์ ลิปตพัลลภ อธิบดีกรมตำรวจ และได้ตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้น โดยมี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกับจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น และร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น แต่ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญฉบับที่คณะ รสช. เป็นผู้จัดทำนั้นกลับไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน และถูกมองว่าเป็นรัฐธรรมนูญผูกขาดอำนาจของ รสช. ขณะที่ พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ออกมายืนยันว่า สภา รสช. จะไม่มีการสืบทอดอำนาจโดยสมาชิกสภา ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งรัฐบาล หลังการเลือกตั้งแล้ว สภา รสช. ก็จะยุติบทบาทและอำนาจลง หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รัฐบาลได้ประกาศจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น แต่การเลือกตั้งดังกล่าว เป็นที่รับรู้โดยทั่วไปว่า เป็นการเลือกที่ไม่เป็นประชาธิปไตย มีการใช้เงินซื้อเสียงกันอย่างเปิดเผย ซึ่งพรรคสามัคคีธรรม ที่มี รสช.หนุนอยู่ได้ชนะการเลือกตั้ง มีมติให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ไม่ทันจะทุลเกล้าฯ แต่งตั้ง นายณรงค์ วงศ์วรรณ ก็ถูกกล่าวหาว่า เป็นผู้หนึ่งที่ต้องห้าม เข้าอเมริกา เพราะมีความใกล้ชิดกับนักค้าเสพติด ในที่สุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็หลังน้ำตายอมเสียสละเพื่อชาติ เป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง ทั้งที่ออกมายืนยันว่าจะไม่เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเด็ดขาด

การเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีของพลเอก สุจินดา คราประยูร สร้างความไม่พึงพอใจของประชาชนโดยทั่วไปอย่างมาก มีการชุมนุมเรียกร้องลาออกจากตำแหน่ง ที่สนามหลวง นำโดย พลตรี จำลอง ศรีเมือง การชุมนุมขับไล่ พลเอก สุจินดา คราประยูร ในครั้งนี้ ถือเป็นอีกเหตุการณ์รุนแรงในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เนื่องด้วยรัฐบาลของพลเอก สุจินดา คราประยูร ได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน และสั่งปราบปรามการชุมนุมอย่างรุนแรง ด้วยแผนไพร่พินาศ 33 ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากบาดเจ็บล้มตาย จนเหตุการณ์นี้ถูกเรียกว่า “พฤษภาทมิฬ จนในที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร และ พลตรี จำลอง ศรีเมืองเข้าเฝ้าฯ ทรงเตือนสติให้รู้รักสามัคคี อย่าคิดชนะโดยไม่คิดถึงความปลอดภัยของชาติบ้านเมือง หลังจากนั้นส่งผลให้เหตุการณ์รุนแรงต่างๆ ยุติลง พรรคร่วมรัฐบาลถอนตัวจากการสนับสนุน พลเอก สุจินดา คราประยูร ทำให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ถือเป็น การยุติปิดฉากอำนาจของ รสช. และถือเป็นการลดบทบาทของทหารในการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองลงในยุคนี้

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549

การทำรัฐประหารครั้งล่าสุดนี้ โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งนำด้วย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารเหล่าทัพและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้เข้าควบคุมสถานการณ์ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเอาไว้ ทั้งนี้บทบาทของทหารในยุคนี้ ถือได้ว่ามีความแตกต่างทุกยุคที่ผ่านมา เนื่องด้วยบทบาทของทหารในการทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ปราศจากความรุนแรง ไม่มีผู้ได้รับความเสียหาย บาดเจ็บ และเสียชีวิต เนื่องด้วยการดำเนินการรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดำเนินการด้วยความละมุนละม่อม เริ่มด้วย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ติดต่อประสานงานไปยังนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของเตรียมทหารรุ่น 10 ที่ควบคุมกำลังในกรุงเทพฯ ไม่ให้เข้ามาขัดขวางการทำการรัฐประหารของ คปค. ซึ่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่เตรียมทหาร รุ่น 10 ก็รับปากว่าจะไม่เข้ามาขัดขวาง ทางพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้มีคำสั่งให้ใช้แผนปฏิรูป 149 ซึ่งเป็นแผนที่อยู่ในอำนาจของพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก มีภารกิจหลักคือควบคุมสถานการณ์และรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยปฏิบัติการนั้นจะรักษาความปลอดภัยและถวายความปลอดภัยในสถานที่ต่างๆ

บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหารภายใต้แผนปฏิรูป 149 เริ่มขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 19.00 น. ในวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน มีคำสั่งให้มีการจัดกำลังหน่วยรบพิเศษจากศูนย์สงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรี เดินทางเข้ามายังกองบัญชาการกองทัพบก พร้อมด้วยชุดปฏิบัติการกระจายกำลังทั่วพื้นที่ ภารกิจของหน่วยรบพิเศษ คือ ติดตามบรรดารัฐมนตรีรักษาการ ได้แก่ พล.ต.พยุภรณ์ พล.ต.สานิต พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิต รักษาการรองนายกฯ น.พ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกฯ และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีรักษาการคนอื่นๆ และนำมาควบคุมตัวไว้ที่กองบัญชาการกองทัพบก หลังจากนั้นหน่วยรบพิเศษ ศูนย์สงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรี พร้อมกำลังจาก กองทัพภาคที่ 2 - 3 ได้ดำเนินการเข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ในกรุงเทพฯ และควบคุมสถานการณ์ไว้ได้โดยเรียบร้อยอย่างรวดเร็ว ไม่มีการลั่นกระสุนแม้แต่นัดเดียว

ภายหลังทาง พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ ได้ประกาศว่าจะอยู่เพียง 2 สัปดาห์เท่านั้น จะมอบอำนาจให้รัฐบาลชั่วคราวจัดการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปฏิรูปการเมือง และจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 1 ปี และในด้านกระแสจากประชานนั้น ถือว่าพลิกประวัติศาสตร์การทำรัฐประหารของประเทศไทยในยุคที่ผ่านมาอย่างสิ้นเชิง เพราะการทำรัฐประหารของ คณะปฏิรูปฯ เป็น

คณะรัฐประหารที่ยึดอำนาจได้อย่างเรียบร้อยที่สุด ได้รับความชื่นชมจากประชาชนยิ่งกว่าทุกคณะที่ผ่านมา เพราะเป็นการยึดอำนาจเพื่อประชาชน ไม่ใช่ตัวเองและพวกพ้อง

กล่าวได้ว่า บทบาทของทหารในการทำรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 แตกต่างจากบทบาทของทหารในการทำรัฐประหารยุคที่ผ่านมา แต่ขณะเดียวกันผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าหรือแกนนำการทำรัฐประหารทุกยุคที่ผ่านมา จะดำรงตำแหน่งเป็น ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งถือได้ว่า เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีอำนาจสูงสุดของกองทัพไทย และการทำรัฐประหารของทหารทุกยุคที่ผ่านมา ประสบผลสำเร็จเนื่องจากกลุ่มทหาร เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งของทหาร มีความเชี่ยวชาญในการรบ การปฏิบัติการพิเศษต่างๆ หน่วยรบพิเศษ หรือหน่วยปฏิบัติการพิเศษ เป็นหน่วยหนึ่งของกองทัพไทย ที่มีบทบาทสำคัญในการทำรัฐประหารทุกยุคที่ผ่านมา เนื่องด้วยหน่วยรบพิเศษ เป็นนายทหารที่ผ่านการฝึกหลักสูตรจู่โจม (RANGER) กองทัพบก หลักสูตรนักทำลายใต้น้ำจู่โจม (SEAL) หน่วยสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ กองทัพเรือ หลักสูตรลาดตระเวนสะเทินน้ำสะเทินบก (RECON) แผนกวิทยารบพิเศษ ศูนย์การฝึก หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน กองทัพเรือ เป็นต้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทหารจำเป็นต้องควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสถานะที่ปลอดภัย ไม่สร้างผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างแล้ว หน่วยรบพิเศษจะหน่วยงานหลักที่เข้ามาจัดการและแก้ไขปัญหานั้น ดังนั้นเหตุการณ์รัฐประหารที่ผ่านมาหน่วยรบพิเศษถือได้ว่าเป็นกลุ่มนายทหารที่มีบทบาทสำคัญ และหัวหน้าหรือแกนนำการทำรัฐประหารที่ผ่านมาทุกยุค ล้วนแต่ดำรงตำแหน่งเป็น ผบ.ทบ. และเคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญของหน่วยรบพิเศษ เช่น พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ที่อดีตเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการของหน่วยรบพิเศษหลายตำแหน่ง เริ่มตั้งแต่ ผู้บังคับกองพันรบพิเศษ ที่ 2 กรมรบพิเศษที่ 1 (ผบ.กรม.รพศ.1) ผู้บังคับการกรมรบพิเศษที่ 1 (ผบ.พล.รพศ.1) ผู้บัญชาการกองพลรบพิเศษที่ 1 และผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (ผบ.นสศ.) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หน่วยรบพิเศษ ถือเป็นทหารที่มีบทบาทสำคัญในการทำรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความความคิดเห็นว่า บทบาทของหน่วยรบพิเศษในยุคก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน 2549 นั้นทหารมักจะมีอำนาจผูกขาด อาทิ เหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ที่การปกครองประเทศไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจของคณะปฏิวัติมานานนับสิบปี ทำให้ฝ่ายทหารเคยชินกับการบริหารงานโดยปราศจากการคัดค้าน ฉะนั้นถึงแม้ว่า คณะปฏิวัติจะได้หาทางสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศโดยการจัดให้มีการเลือกตั้ง มีพรรคการเมือง มีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีก็ได้ตัดสินใจทำรัฐประหารตัวเองเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514 ก็เพียงแค่ประกาศยกเลิก

รัฐธรรมนูญ รัฐสภา ทางวิทยุโทรทัศน์ เท่านั้น และการรวมกลุ่มของผู้นำทหารในยุคนี้เป็นไปอย่าง
แคบๆ และมีความพยายามที่จะให้อำนาจสืบทอดในหมู่ของญาติพี่น้องและพรรคพวกของตนเท่านั้น

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 แสดงให้เห็นว่า ทหารได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่สำคัญ ผู้ทำการทำรัฐประหารครั้งนี้ไม่ใช่ทหารบกแต่เป็นทหารเรือแทน (พลเรือเอกสัจด์ ชะลออยู่) แสดงถึงกองทัพบกขาดผู้นำและมีการแตกแยกภายใน

เหตุการณ์ 20 ตุลาคม 2520 รัฐบาลโดยการนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ถูกคณะปฏิรูป
เดิมในชื่อใหม่ว่า “คณะปฏิวัติ” ทำการปฏิวัติยึดอำนาจ ซึ่งบทบาทของทหารในยุคนี้ก็ไม่ได้แตกต่าง
อะไรกับเหตุการณ์รัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 เพียงแต่ทหารในยุคนี้เปลี่ยนบทบาทจากผู้อยู่เบื้องหน้า
มาเป็นอยู่เบื้องหลังแทน และทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลบริหารประเทศ
ไม่เป็นที่พึงพอใจจึงออกมาทำรัฐประหาร

บทบาทของทหารในการทำรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 นำโดยคณะนายทหารพลเอก
สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พร้อมทั้งผู้บัญชาการทหารทั้ง 3 เหล่าทัพ ในนามของคณะ
รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อ 23
กุมภาพันธ์ 2534 หลังจากยึดอำนาจเสร็จแล้ว คณะ รสช. แปรสถานะมาเป็นสภา รสช. คอยกำกับ
ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลอย่างใกล้ชิด ในยุคนี้ถือได้ว่าการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหาร
เป็นไปในลักษณะครอบงำรัฐบาลอีกครั้ง และภายหลังการเลือกตั้งไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมากใน
สภาผู้แทนราษฎรฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลจึงได้เสนอชื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี
หลังจากมีปัญหาที่ทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมไม่อาจรับตำแหน่งได้ เมื่อ
พลเอก สุจินดา คราประยูร ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีก่อให้เกิดการประท้วงอย่างหนัก จนกลายเป็น
วิกฤตการณ์ “พฤษภาทมิฬ”

สำหรับบทบาทของหน่วยรบพิเศษในเหตุการณ์รัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน 2549 ผู้ให้
สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า บทบาทของทหารในยุคนี้ ทหารบก ถือมีบทบาทสำคัญในการทำ
รัฐประหาร โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข (คปค.) ซึ่งมี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะ ได้มีคำสั่งให้กำลังทหารจากหน่วย
รบพิเศษจาก จ.ลพบุรี เคลื่อนกำลังเข้ากรุงเทพฯ ผ่นวกกับกำลังทหารจากพลร่มป่าหวาย หน่วย
สงครามพิเศษลพบุรี เข้ามาประจำการที่กองบัญชาการกองทัพบก (บก.ทบ.) และออกมาตรึงกำลัง
ตามถนนต่าง ๆ โดยมีทหารแต่งกายลายพรางเต็มยศเป็นผู้ควบคุมกำลัง จากนั้นคณะปฏิรูปฯ ได้
จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวโดยให้ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จากนั้น คปค. ก็ออกไป
อยู่ในฐานะ “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” (คมช.) คอยดูแลรัฐบาลชั่วคราวบริหารประเทศและ

เร่งกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี จากนั้นจะเลือกตั้งใหม่ภายในปี 2550

3) ผลกระทบจากการรัฐประหารต่อการพัฒนาการเมืองไทย ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์นายทหาร และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ มีความคิดเห็นว่าเนื่องจากประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ถือเป็นกฎหมายแม่บทสูงสุดในการปกครองที่ประเทศ ถึงแม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญหลายฉบับของประเทศไทย ได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีหลักการสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่สอดคล้องกับโครงสร้างอำนาจทางการเมือง ซึ่งไม่ได้อยู่ในมือของประชาชนอย่างแท้จริง ทว่าตกอยู่ในมือของกลุ่มข้าราชการประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะนายทหารระดับสูง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญหลายฉบับจึงมักจะถูกยกเลิกด้วยการทำรัฐประหาร โดยคณะผู้นำทหาร เมื่อคณะรัฐประหาร ยึดอำนาจได้สำเร็จก็จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแล้วจึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่มุ่งจะใช้บังคับเป็นการถาวรแล้วก็จะมีการเลือกตั้ง และตามด้วยการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แต่เมื่อรัฐบาลดังกล่าวบริหารประเทศไปได้สักระยะหนึ่งก็จะถูกทำการรัฐประหาร และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แล้วก็ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พร้อมทั้งจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรใหม่อีกครั้ง มีการร่างแล้วร่างอีก หมุนเวียนเป็นวงจรการเมืองของไทยมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานนับหลายสิบปี ดังนั้นปัญหาที่ซ้ำซากนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่การทำรัฐประหารจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา จึงมีสภาพชะงักงันในขั้นตอนของการพัฒนาไปสู่เป้าหมายอุดมการณ์ประชาธิปไตย ประชาชนถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการประเทศถูกปิดกั้น เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ Samuel E. Finer (1991) ที่กล่าวถึงบทบาทของทหารในการแทรกแซงการเมืองที่สำคัญไว้ 3 บทบาท คือ บทบาทในฐานะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย บทบาทในฐานะเป็นผู้พิทักษ์ และ บทบาทในฐานะเป็นผู้ปกครองโดยตรง และแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2544) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ทหารต้องก่อการรัฐประหาร ไว้ 5 ปัจจัย คือ ด้านความพร้อม ความเข้มแข็งขององค์กรทหาร ด้านโครงสร้างสังคมเอื้อต่อการมีบทบาททางการเมืองของทหาร ด้านคณะทหารเป็นกลุ่ม

ผลประโยชน์หนึ่ง ด้านความต้องการของคณะทหารบางกลุ่ม และด้านรัฐบาลบริหารประเทศไร้สมรรถภาพ

5.2.1 ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549

สำหรับปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 จากผลการสัมภาษณ์ทหารและอดีตทหารที่เคยปฏิบัติงานสังกัดหน่วยรบพิเศษ พบว่า ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 ส่วนใหญ่เกิดจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในของระบบทหารและปัจจัยภายนอก ดังนี้ ปัจจัยภายในของระบบทหาร ที่ปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของระบบทหาร ที่มีการบังคับบัญชาแบบรวม มีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด ความรู้สึกในความเป็นอาชีพของทหาร สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวนี้เกิดจากคุณลักษณะของระบบการศึกษาอบรมของสถาบันทหาร ในด้านการใช้อาวุธ ยุทธวิธีในการรบ และยุทธศาสตร์จากโรงเรียนต่างๆ เอกลักษณะของทหาร ที่มีการปกครองตามสายการบังคับบัญชาอย่างแน่นแฟ้น การนับถืออาวุโส อุดมการณ์ทางการเมืองของทหาร โดยทั่วไปอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารจะมีความรู้สึกชาตินิยม และความรู้สึกในเรื่องเอกลักษณะของชาติสูง ความพยายามของผู้นำทางการเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในกองทัพ ผลประโยชน์ของทหารถูกกระทบกระเทือน และความขัดแย้งทางอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างผู้นำทหาร

ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความชอบธรรมของรัฐบาลพลเรือนประสิทธิภาพของการบริหารงาน ความล้มเหลวของการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม การขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเข้าสู่ภาวะทันสมัย และสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกกระทบกระเทือน จากปัจจัยและสาเหตุที่ก่อเกิดการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 ถือได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2544) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ทหารต้องก่อการรัฐประหาร ไว้ 5 ปัจจัย คือ ด้านความพร้อม ความเข้มแข็งขององค์กรทหาร ด้านโครงสร้างสังคมเอื้อต่อการมีบทบาททางการเมืองของทหาร ด้านคณะทหารเป็นกลุ่มผลประโยชน์หนึ่ง ด้านความต้องการของคณะทหารบางกลุ่ม และด้านรัฐบาลบริหารประเทศไร้สมรรถภาพ

5.2.2 บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549

จากผลการศึกษาในประเด็นบทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 ค้นพบว่า จากข้อมูลเชิงเอกสารกับข้อมูลการสัมภาษณ์นายทหาร และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ พบว่า บทบาทของหน่วยรบพิเศษในยุคก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน 2549 ทหารมีบทบาททั้งเป็นผู้ใกล้ชิด เป็นผู้พิทักษ์ และเป็นผู้ปกครองโดยตรงที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Samuel E. Finer (1991) กล่าวคือ จากเหตุการณ์รัฐประหารในช่วง ปี พ.ศ. 2509 – 2549 ทหารมักอ้างการทำรัฐประหารว่า เพื่อใกล้ชิดปัญหาความ

ขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มประชาชน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาปากท้องของประชาชน การบริหารของรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ มีการทุจริตคอร์รัปชันสูง ตลอดจนมีการล่วงล้ำสถาบันพระมหากษัตริย์เกิดขึ้น เป็นต้น ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ทหารจึงต้องเข้ามาบีบบทบาทในการรัฐประหาร ซึ่งกลยุทธ์การทำการรัฐประหารในช่วง ปี พ.ศ. 2509 – 2549 ของทหาร มักจะเลือกใช้อยู่ 2 วิธี คือ วิธีแรกใช้การล้มล้างคณะผู้บริหารหรือรัฐบาลทั้งหมดด้วยวิธีการรัฐประหารและยึดอำนาจจากรัฐบาล และวิธีที่สองคือ การทำการรัฐประหารตัวเอง เช่น เหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีก็ได้ตัดสินใจทำการรัฐประหารตัวเอง ซึ่งทั้งสองกลวิธีนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นการกระทำเพื่อรักษาอำนาจของตนเอง อีกทั้งเพื่อเป็นกลวิธีในการควบคุม กำกับดูแลรัฐบาลที่คณะทหารจัดตั้งขึ้นมา ให้ดำเนินนโยบาย กิจกรรมต่างๆ ไปในทิศทางที่กลุ่มทหารต้องการ

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของการทำการรัฐประหารในแต่ละยุค ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า การทำการรัฐประหารในแต่ละยุคมีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน โดยประเด็นที่เหมือนกันคือ ผู้นำการทำการรัฐประหาร มักจะมาจากผู้มีอำนาจสูงสุดในกองทัพ ใช้กลยุทธ์การทำการรัฐประหารที่เหมือนกัน หลังจากทำการรัฐประหาร จะจัดตั้งรัฐบาลเงาขึ้นมา โดยทหารยังมีอำนาจในการควบคุม สั่งการอยู่เบื้องหลัง เป็นต้น

ประเด็นที่แตกต่างกัน อาทิ ยุคก่อนปี พ.ศ. 2549 เหตุการณ์รัฐประหารมักจะใช้วิธีการที่รุนแรงเข้าควบคุมเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก และอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ท่าทีของกลุ่มทหารที่มาจากการยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2549 แตกต่างไปจากช่วงก่อนนี้อย่างมาก เพราะแต่เดิมสังคมไทยเผชิญกับข่าวลือแทบทุกวันถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำกองทัพกับผู้นำรัฐบาล หรือปัญหาความขัดแย้งภายในกองทัพ จนถึงขั้นอาจจะต้องใช้มาตรการทหารเข้าแก้ไขด้วยการรัฐประหารซ้ำ เช่น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เหตุการณ์ 20 ตุลาคม 2520 เป็นต้น เพื่อให้อำนาจที่อยู่ในมือของผู้นำทหารบางคนมีความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น แต่จนถึงปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนว่า โอกาสของการรัฐประหารซ้ำ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพิจารณาสถานการณ์การเมืองในระยะสั้นแล้วจะเห็นได้ว่าผลจากความขัดแย้งภายในของผู้นำทหารทำให้กองทัพไม่เป็นเอกภาพ และไม่สามารถที่จะรวมอำนาจมาไว้ในมือของผู้นำทหารคนไหนคนใดได้ ผู้นำทหารปัจจุบันก็ไม่ได้มีใครมีลักษณะเข้มแข็งทางการเมืองและมีบุคลิกภาพสูงเด่นพอที่จะทำให้เกิดการนำในกองทัพและเกิดความหวังในหมู่ประชาชนได้อย่างแท้จริง ปัญหาเชิงตรรกะระหว่างผู้นำรัฐบาลกับผู้นำทหารที่มาจากการยึดอำนาจบางส่วน ทำให้เกิดความขัดแย้งภายใน แต่ผู้นำกองทัพเองก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งพอที่จะเปลี่ยนผู้นำรัฐบาลที่ถูกตั้งขึ้นจากการยึดอำนาจของทหารได้ ประกอบกับความแตกแยกภายใน

สถาบันทหาร ทำให้ดุลยภาพกำลังในกองทัพ มีลักษณะของการคานอำนาจกันอยู่ในหลายๆ ส่วน การตัดสินใจทำรัฐประหารซ้ำ จึงอาจจะนำไปสู่ปัญหาของการรัฐประหารซ้อนได้ไม่ยากนัก

เมื่อการรวมอำนาจของผู้นำทหารหลังการรัฐประหารกระทำไม่ได้ดังเช่นในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสใช้กำลังทหารออกปฏิบัติการทางการเมืองไม่ว่าจะด้วยเหตุของการยึดอำนาจ หรือการใช้กำลังทหารเข้ากวาดล้างการชุมนุมของฝูงชนที่ต่อต้านกลุ่มทหาร จึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายในปัจจุบัน ในสถานการณ์เช่นนี้ ผู้นำทหารที่ต้องการดำรงระบอบทหาร ไว้ จึงเหลือทางเลือกหลักด้วยการยอมรับให้มีการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งที่เกิดขึ้น ก็จะต้องมีหลักประกันให้ระบอบการปกครองที่มีผู้นำทหารเป็นผู้นำดำรงอยู่ได้ ในกรณีเช่นนี้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 จึงไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าการจัดทำกฎหมายแม่บทของประเทศเพื่อค้ำประกันการสืบต่ออำนาจของกลุ่มผู้นำทหารที่มาจาก การรัฐประหาร ซึ่งในมุมมองทางประวัติศาสตร์ อาจจะพิจารณาเปรียบเทียบได้กับรัฐธรรมนูญที่มาจากกรยึดอำนาจของกลุ่มทหารในยุคเก่าก่อนที่ผ่านมา

ขณะเดียวกันหากสถานการณ์การเมืองไทยในปัจจุบันและอนาคต รัฐบาลยังไม่ยุติความขัดแย้งในด้านต่างๆ ได้ หรือนักการเมืองยังมีพฤติกรรมคอร์รัปชัน เอื้อผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มพรรคพวกของตนเอง ตลอดจนไม่สามารถบริหารจัดการประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตในด้านต่างๆ ได้ ปัญหาการเมืองไทยย่อมไม่สามารถพัฒนาให้พ้นจากบทบาทการแทรกแซงทางการเมืองของทหารได้ แม้ในสถานการณ์การเมืองในปี พ.ศ. 2549 ทหารได้กลับเข้าสู่เวทีอำนาจอีกครั้ง อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทหารไทยไม่สามารถรักษาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง จากช่วงของเหตุการณ์ที่ผ่านมา หลังจากการรัฐประหารในปี 2534 - 2535 แล้ว บทบาทของทหารในการเมืองไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก จนทำให้การรัฐประหารเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้อีก แต่ว่าที่จริงก็ไม่มีใครให้หลักประกันได้ว่ารัฐประหารในปี 2534 จะเป็นการยึดอำนาจครั้งสุดท้ายของทหารไทย และยิ่งเมื่อการเมืองไทยเกิดวิกฤตยากแก่การบริหารจัดการต่อไปได้ การทำรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ของทหาร จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมากอีกครั้งหนึ่ง และหากจะถือเอาว่าสถานการณ์การเมืองไทยในปี พ.ศ. 2549 มีฐานะเป็นวิกฤตก็คงจะไม่ผิดอะไรนัก ซึ่งหากเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองเช่นในอดีต ปัญหาอาจจะสิ้นสุดลงด้วยการรัฐประหารของฝ่ายทหาร แต่การเมืองไทยหลังจากเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 แม้จะไม่มีหลักประกันว่าการรัฐประหารจะไม่เกิดขึ้นอีกในการเมืองไทย แต่ผลจากสถานการณ์ที่มีความล่อแหลมต่อระบอบประชาธิปไตยหลายๆ ครั้ง ก็มิได้สิ้นสุดลงด้วยการยึดอำนาจของทหารแต่อย่างใด ขณะเดียวกันหากระบบการเมืองไทยสามารถบริหารจัดการผ่านพ้นวิกฤตทางการเมืองของปี 2549 ได้แล้ว ความสัมพันธ์พลเรือน-ทหารของไทยก็จะเอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ทหารจะถอยห่างออกไป

จากการเมืองหรืออีกนัยหนึ่งก็คือการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทยจะเป็นกฎหมายกว่าเป็นข้อยกเว้นเช่นในอดีต

5.2.3 ผลกระทบจากการรัฐประหารต่อการพัฒนาการทางการเมืองไทย

จากผลการศึกษา ผลกระทบจากการรัฐประหารต่อการพัฒนาการทางการเมืองไทย พบว่า นายทหาร และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ มีความคิดเห็นว่าการรัฐประหารเป็นวงจรการเมืองของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่การทำรัฐประหารจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา มีสภาพชะงักงันในขั้นตอนของการพัฒนาไปสู่เป้าหมายอุดมการณ์ประชาธิปไตย ประชาชนถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการประเทศถูกปิดกั้น เป็นต้น ขณะเดียวกันการทำรัฐประหารในบางยุค มีสิ่งบอกเหตุที่เป็นตัวชี้วัดว่า อาจมีการรัฐประหารเกิดขึ้นหลายประการ เช่น มีการชุมนุม การประท้วงหน้าสถานที่ราชการ การนัดหยุดงาน การเดินขบวนไปที่หน้ารัฐสภาหรือที่ทำเนียบรัฐบาล หรือมีการเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลบ่อยครั้งขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐทำอะไรไม่ได้ รวมทั้งการอ้างถึงปัญหาทางเศรษฐกิจที่มักจะกล่าวว่าตกต่ำ หรือปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ตลอดจนความไม่ลงรอยกันในสังคมหรือสังคมมีการแตกแยก จนมีการเรียกร้องให้มีการรัฐประหารทั้ง ๆ ที่ทหารออกมายืนยันว่าทหารจะไม่ก่อรัฐประหารเด็ดขาด โดยให้เหตุผลว่า เพราะการรัฐประหาร ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย ไม่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาโลกภายนอก และการรัฐประหาร จะเป็นการย้อนยุคกลับไปสู่ความเป็นเผด็จการทางทหารขึ้นอีก การรัฐประหารจึงมิได้เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา

เป็นที่สังเกตได้ว่า การรัฐประหารหรือการยึดอำนาจทางการเมืองด้วยการรัฐประหาร ในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 ล้วนเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในแบบแผนคล้าย ๆ กัน กล่าวคือ เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองวิกฤต ปัญหาการทุจริตของนักการเมือง ปัญหาความขัดแย้งในสังคม การบริหารประเทศไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนลงเอยด้วยการรัฐประหาร ถ้าพิจารณาจากการก่อรัฐประหารของทหารกับปัญหาของความเป็นประชาธิปไตย ก็คือ การใช้วิธีการที่ไม่เป็นประชาธิปไตยในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และเข้าสู่อำนาจทางการเมือง คณะรัฐประหารบางยุค เช่น สมัยจอมถนอม เป็นต้น ประกาศชัดเจนเลยว่า ไม่เห็นด้วยกับแนวทางประชาธิปไตย ในยุคหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 คณะรัฐประหารแสดงท่าทีเห็นด้วยกับแนวทางประชาธิปไตย หลังการรัฐประหารจึงสนับสนุนให้เกิดสถาบันทางการเมืองประชาธิปไตยขึ้นมาใหม่ ทั้งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง คณะรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 หรือ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ประกาศว่า ต้องถอย

1 ก้าว เพื่อจะก้าวเดินไป ข้างหน้าอีกหลายก้าว นั่นคือ เห็นด้วยกับแนวทางประชาธิปไตย แต่ปัญหาของเผด็จการทหารก็คือ การใช้วิธีการที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

นอกจากนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า การรัฐประหาร นอกจากจะเป็นการสกัดกั้นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยแล้ว ยังเป็นการผลิตซ้ำวัฒนธรรมเผด็จการของทหาร ให้กลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง หรืออาจทำให้เป็นเรื่องของความเคยชินว่ารัฐประหาร ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมือง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การก่อการรัฐประหารโดยทหารนั้น เป็นอุปสรรคสำคัญของกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งนับตั้งแต่การลงทุนสร้างรัฐธรรมนูญ การออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง กระบวนการนิติบัญญัติ การบริหาร ตุลาการ และแม้แต่องค์กรตรวจสอบทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ฉบับที่ถือกันว่าเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด ก็ไม่สามารถพัฒนาประชาธิปไตยได้ เนื่องจากถูกการก่อการรัฐประหารทำลายลงทั้งหมด ซึ่งเป็นตอกย้ำไปอีกว่าประชาธิปไตยไม่มีจริง ซึ่งถือเป็นประเด็นปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน ที่ไม่ว่าจะข้อยุติลงได้ หากสถานการณ์ทางการเมืองยังคงไม่นิ่ง หรือแม้กระทั่งความขัดแย้งทางสังคม ที่ประชาชนยังคงมีแนวคิดแตกแยกกันอย่างชัดเจน อาจกล่าวได้ว่า เป็นการยากที่จะหาสรุปได้ว่า การรัฐประหารจะคงอยู่กับประเทศไทยอีกต่อไปหรือไม่

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 — 2549 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ทหารจะต้องมีความรู้และตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทที่แท้จริงของตนเองอย่างถ่องแท้ ทหารไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในทางที่ผิดไปจากรัฐธรรมนูญฯ และข้อบังคับทหารฯ ที่กำหนดไว้ ซึ่งหากปฏิบัติได้ จะทำให้ทหารได้รับเกียรติและมีศักดิ์ศรี เป็นที่ชื่นชมของประชาชน และจะทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ทหารจะต้องมีความอดทนต่อแนวโน้มของกำลังอำนาจต่าง ๆ ที่เข้ามาแทรกแซงตลอดจนแรงบังคับต่าง ๆ ที่เข้ามากดดันจนแทบจะหมดทางออก ขอให้ระลึกในใจระบบต้องแก้ด้วยระบบ ธรรมชาติจะเดินไปตามทางของมัน

3. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทหาร ควรให้ความสำคัญในการสร้างทหารให้มีความเป็นทหารอาชีพ และเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านทหารอย่างแท้จริง ด้วยการให้การศึกษาวิชาการ ด้านการทหารมากขึ้น มีทุนการศึกษาด้านการทหารทั้งในและต่างประเทศ การส่งทหารไปฝึก

ร่วมรบกับองค์กรระดับประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในด้านต่างๆ ของทหาร ตลอดจนการให้
งบประมาณหรือจัดสรรเงินเดือน ค่าตอบแทนที่เพียงพอให้แก่ทหาร ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญทาง
ส่งเสริมให้ทหารมีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นทหารมืออาชีพ และทำให้ทหารภูมิใจใน
อาชีพ เกียรติศักดิ์ของทหาร เมื่อทหารมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่ของตนเองเป็นหลัก ย่อมทำให้ทหารไม่
ต้องการหรือไม่ปรารถนาที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved